

Koeru Keskkooli ainekava PÕHIKOOL II KOOLIASTE	Kirjandus
---	------------------

Õppeaine:	Kirjandus
Klass:	6. klass
Tunde nädalas ja õppeaastas:	2 tundi nädalas, kokku 70 tundi
Rakendumine:	1.sept 2016
Koostamise alus:	Põhikooli riiklik õppekava, lisa 1; Koeru Keskkooli õppekava

KIRJANDUSE ÕPPE-EESMÄRGID

Kirjanduse õpetamisega taotletakse, et õpilane:

1. loeb eakohast ilukirjandust, arendab oma lugemisoskust ning omandab püsiva lugemisharjumuse;
2. väärtustab kirjandust oma rahvuskultuuri olulise osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
3. mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
4. arendab oma loomevõimeid ja suhtub lugupidamisega loometöösse; kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid;
5. laiendab oma silmaringi ning rikastab mõtte- ja tundemaailma; annab iseseisvaid hinnanguid ning sõnastab ja esitab oma mõtteid;
6. hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid.

ÕPITULEMUSED

1. Lugemine: on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest;
2. Jutustamine: jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel; jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale; jutustab piltteksti põhjal.
3. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine: vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega; koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu; leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte; järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha; kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, võrdleb iseenast mõne tegelasega; arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.

Koeru Keskkooli ainekava PÕHIKOOL II KOOLIASTE	Kirjandus
---	------------------

4. Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine: tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete ja võrdlusi; seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust; mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes.

5. Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine: seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muinasjutu, muistendi, kõnekäändu ja vanasõna olemust.

6. Omalooming: kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.

ÜLDPÄDEVUSED

Väärtuspädevus.

Õpilane suudab hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste rahvaste kultuuripärandiga, väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt.

Sotsiaalne pädevus

Õpilane oskab toimida teadliku ja vastutustundliku kodanikuna ning järgida ühiskonnas kehtivaid väärtusi ja norme ning erinevate keskkondade reegleid;

teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides, arvestada nendega suhtlemisel.

Enesemääratluspädevus. Õpilane suudab mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; järgida terveid eluviise; lahendada inimsuhetes tekkivaid probleeme.

Õpipädevus. Õpilane oskab organiseerida õpikeskkonda ja hankida õppimiseks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ning seda plaani järgida; kasutada õpitut, sealhulgas õpioskusi erinevates kontekstides ning probleeme lahendades; analüüsida enda teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi ning selle põhjal edasiõppimise vajadust.

Suhtluspädevus. Õpilane suudab ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.

Ettevõtlikkuspädevus. Õpilane suudab ideid luua ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi; seada eesmärgid ja neid ellu viia; korraldada ühistegevusi, näidata initsiatiivi ja vastutada tulemuste eest.

Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus. Õpilane oskab märgata rahvuskultuuri eripära ja olulisust rahvale; erinevate rahvaste uskumusi ja tavaid; käitumist erinevas kultuuriruumis; külalislahkus. Õpilane suhtub lugupidavalt teistesse kultuuridesse ja inimestesse, kes hoiavad omakultuuri.

Digipädevus. Õpilane tajub, et internet on silmaringi avardaja ning infoallikas, internet on ka kui ohuallikas, mis nõuab korrektset käitumist suhtlusportaalides. Internet on ka avastusrõõmu pakkuv

teabekanal (filmid, fotod, raamatututvustused jne). Interneti kaudu saab täiendada õppimisoskusi- ja kogemusi.

LÄBIVAD TEEMAD

„Väärtused ja kõlblus“ ning „Kultuuriline identiteet“ hõlmavad ilukirjanduse ja kultuuriteemaliste teabetekstide lugemise ning analüüsi, nende üle arutlemise, nende põhjal kirjutamise.

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ raames arendatakse kirjandusõpetuses nii lugemisoskust kui ka suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada, probleeme lahendada.

„Keskkond ja jätkusuutlik areng“ ning „Tervis ja ohutus“ käsitlemisega kirjandusõpetuses taotletakse õpilase kujunemist keskkonnateadlikuks, sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ning tervist ja turvalisust väärtustavaks inimeseks. Kirjanduse tundides toetatakse neid arenguid teemakohaste tekstide, nende analüüsi ja neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega suulises ja kirjalikus vormis.

„Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus“ käsitlemisega taotletakse rahvuskultuuri eripära ja olulisuse märkamist. Erinevad tekstid aitavad mõista kultuuride mitmekesisust, erinevate rahvaste uskumusi ja tavasid; õpetada käitumist erinevates kultuuriruumides, külalislahkust, lugupidavat suhtumist teistesse kultuuridesse ja inimestesse; omakultuuri erilisust.

„Teabekeskond“ käsitlemisel kirjandustundides õpitakse allikatest teabe hankimist, selle kriitilist hindamist ja kasutamist nii õppeteema kohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes. Kirjandustundides saab tekitada arutelusid, kus õpilased toovad teemasse kaasa oma seisukohti, teadmisi ja kogemusi meediavormide ja -elementide kohta. Meediat saab kasutada täiendava materjalina (nt mängufilm kui illustratsioon kirjandusteosele), kuid kindlasti tuleb kirjandustundides tegeleda ka kirjanduse valdkonda puudutavate meediatekstide (nt raamatututvustused, arvustused, intervjuud; netiartiklid, veebipäevikud, koduleheküljed; kuuldemängud, videoklipid, telelavastused ja -filmid jms) mõtestamisega. Innustamaks õpilasi raamatuid lugema, tuleb õppeprotsessi lõimida uut tehnoloogiat (internet, õpikeskkonnad, elektrooniline meedia) ning arvestada individuaalsete huvidega

LÕIMING

- Teksti- ja keeleõpetusega koostöös kujundliku mõtte ja väljenduse arendamine. Lõiming toimub eesti õigekeele suulise ja kirjaliku eneseväljenduse kaudu. Eesti keele ja kirjanduse tundides arendavad õpilased oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekstide lugemisel oma sõnavara ja avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste (sh kirjeldus, arvamus, referaat, lühiuurimus), kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; õpivad koostama ja vormistama omaloomingulisi töid, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõna- ja käsiraamatuid, internetiallikaid ja veebikeskkondi. Aga toetus teiste valdkonnapädevuste saavutamisele on ka konkreetsemat laadi.

Koeru Keskkooli ainekava PÕHIKOOL II KOOLIASTE	Kirjandus
---	------------------

- Ajaloo, inimeseõpetuse ja ühiskonnaõpetuse õpet toetab kirjandus, sest ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetab maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist, ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekstide valikul ja käsitlemisel peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus, suhted kodus ja koolis, omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus, kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Kirjandus- ja ajalootekste ühendab narratiivsus – lugude jutustamine, kus inimlikult huvipakkuvad sündmused on ühendatud üheks terviklikuks looks.
- Kunsti ja kirjanduse ühiseks jooneks on tutvumine erinevate rahvaste kultuuriga ning loomingu väärtustamine, samuti loovvõimete, mõtte- ja tundemaailma arendamise kaudu oma identiteedi ja isikupärase maailmapildi loomise toetamine.

Nii nagu portree joonistamisel on oluline tabada isiku olemuslikke jooni, nii peab ka kirjandusteoseid lugedes märkama tegelase välimust (nt näojooned, miimika, kehakuju, žestid, liigutused, riietus, värvid) ja sisemust (mõtted, tunded, soovid, käitumine) kujundavaid detaile. Loetud proosateose põhjal võib portreerida tegelasi, joonistada tegelassuhete või tegevuspaikade kaardi, draamatekstide puhul võib joonistada lavastseeni kujundust ja tegelaste kostüüme. Kirjandust ja kunsti ühendavaks tegevuseks on kindlasti luuletuste illustreerimine või arvutil kujundamine.

ÕPPESISU

1. Lugemine

Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

2. Jutustamine

Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

3. Teose mõistmist toetavad tegevused

Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti abil oma sõnadega, peast. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetena

Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete

näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.

Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

4. Teose/loo kui terviku mõistmine

Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjus-tagajärjeseosed. Minajutustaja kui loo edastaja.

Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Looma- ja imemuinasjutu tüüptegelased

5. **Teose mõistmiseks** vajaliku metakeele tundmine. Imemuinasjutu sisutunnused. Hiiu- ja vägilasmuistendi tunnused. Vanasõna ja kõnekäändu olemus. Ajaloolise jutustuse tunnused. Teose teema ja idee. Probleemi olemus. Tüüptegelane. Tegelastevahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm ja riim. Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm. Animafilmi olemus.

6. **Esitamine.** Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).

7. **Omalooming.** Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.

Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.

Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, tõsielu- ja fantaasiajutu, muistendi, mälestusloo, kirjandusliku tegelase või looduskirjelduse, vanasõna(de) või kõnekäändude põhjal jutukese, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, teose või kujuteldava tegelase päevikulehekülje, loo sündmustiku edasiarenduse, tegelastevahelise dialoogi, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist.

ÕPPEMETOODIKA

- Kasutatakse mitmekesisest õppemetoodikat, sealhulgas aktiivõpet (rollimäng, loovtöö, arutelu, väitlus, õpimapi ja uurimistöö koostamine, omaloomingu esitamine jne);
- Võimaldatakse õpilastel õppida üksi ja koos teistega (paaris- ja rühmatööd), et toetada nende kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- Kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja vahendeid;

Koeru Keskkooli ainekava PÕHIKOOL II KOOLIASTE	Kirjandus
--	-----------

- Laiendatakse traditsioonilist õpikeskkonda (arvuti/multimeediaklass, muuseum, näitus, raamatukogu, ettevõtted, loodus jne);
- Rakendatakse õppetegevust toetavaid ja mitmekesistavaid õppevorme (ekskursioonid kirjanikega seotud paikadesse ning keele ja kirjandusega seotud asutustesse, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, loomekonkursid, konkurssideks valmistumine, projektõpe jne), pidades oluliseks sotsiaalse kompetentsuse saavutamist;
- Arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi ning kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad sobiva pingutusega õppida;

HINDAMINE

Hindamise aluseks on Koeru Keskkooli õppekavas sätestatud hindamisjuhend. Hindamise vormidena kasutatakse kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist.

Hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi suuliste vastuste, sealhulgas esituste ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele; õpilaste individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut. Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hoiakutele (nt huvi, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, kokkulepitud reeglite järgimine) antakse hinnanguid.

Kirjanduses II kooliastmes hinnatakse:

- 1) teoste lugemist ning tutvustamist,
- 2) jutustamist,
- 3) tekstide tõlgendamist ja analüüsi, kirjandusliku kujundi mõistmist,
- 4) teksti esitust ja omaloomingut.

Kirjalikes kirjandusülesannetes parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestab valdavalt töö sisu. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustada esteetilist aspekti.

Kokkuvõttev hindamine toimub trimestrite ja õppeaasta lõpus.

FÜÜSILINE ÕPIKESKKOND

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna ainete õpet:

- 1) klassis, kus saab mööblit ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud) ning rühmatööks;
- 2) kooli raamatukogus ning väljaspool kooli vastavalt kooli õppekavas sätestatule.

Kool võimaldab:

6.klass	
---------	--

Koeru Keskkooli ainekava PÕHIKOOL II KOOLIASTE	Kirjandus
---	------------------

- 1) klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni;
- 2) kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid, sealhulgas veebisõnaraamatuid.

KASUTATAV ÕPPEKIRJANDUS JA ÕPPEMATERJALID

Urmet, J; Vanamölder, L. 2013. Kirjanduse õpik 6. klassile I, II osa. Avita

Leemets, M; Kaesvelt, R-A; Varblas, M. 2014. Kirjanduse töövihik 6. klassile. Avita

- Märt Hennoste „Väike eesti kirjanduse leksikon“
- Videofilmid käsitletavate kirjandusteoste ekraniseeringutega